

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

(DO ROCZNEGO PLANU PRACY Z HISTORII
DLA KLASY III GIMNAZJUM)

Piotr Kołakowski
Adam Kowal

Temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
		Uczeń spełnia wymagania edukacyjne na ocenę dopuszczającą, a ponadto:	Uczeń spełnia wymagania edukacyjne na oceny dopuszczającą i dostateczną, a ponadto:	Uczeń spełnia wymagania edukacyjne na oceny dopuszczającą, dostateczną i dobrą, a ponadto:	Uczeń spełnia wymagania edukacyjne na oceny dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą, a ponadto:
Epoka napoleońska					
1. Napoleońska Europa	<ul style="list-style-type: none"> wymienia daty: 1804 r., 1806 r., 1807 r., 1812 r., 1813 r., i przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia; zna i posługuje się pojęciami: konsulat, cesarstwo, koalicje antynapoleońskie. 	<ul style="list-style-type: none"> zna postanowienia Kodeksu Napoleona z 1804 r.; wymienia daty: 1798 r., 1799 r., i przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia; przedstawia sylwetkę Napoleona i opisuje jego dojście do władzy, sukcesy polityczne i militarne oraz ostateczną klęskę. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi omówić bitwy pod Lipskiem i Waterloo. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia i opisuje zmiany w Europie w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych w okresie napoleońskim. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi ocenić wpływ epoki napoleońskiej na dzieje Europy; potrafi ocenić postawę Napoleona jako dowódcy i polityka.

<p>2. Między Francją i Rosją – Polacy po utracie niepodległości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia okoliczności i datę powstania oraz losy Legionów Polskich; • przedstawia sylwetki: Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Wybickiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Tadeusza Czackiego; • wymienia autora i wyjaśnia okoliczności powstania <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi scharakteryzować sytuację na ziemiach Rzeczypospolitej po rozbiorach; • wyjaśnia rolę Puław Czartoryskich i Liceum Krzemienieckiego dla rozwoju kultury polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić udział Polaków w wojnach napoleońskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i prezentuje koncepcje polityczne odzyskania niepodległości przez Rzeczpospolitą; • ocenia postawę Napoleona wobec Polaków. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi ocenić sytuację polityczną między Francją a Rosją w kontekście dążeń niepodległościowych Polaków.
<p>3. Napoleon, a ziemie polskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna wydarzenia związane z datami: 1806 r., 1807 r., 1809 r., 1812 r., 1813 r.; • przedstawia sylwetkę ks. Józefa Poniatowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i opisuje okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego; • omawia ustrój i opisuje terytorium Księstwa Warszawskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić udział Polaków w wojnach napoleońskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi ocenić postawę Polaków wobec Napoleona; • potrafi ocenić postawę Napoleona wobec sprawy polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać na pozytywne i negatywne skutki epoki napoleońskiej dla Polaków; • porównuje postanowienia konstytucji Księstwa Warszawskiego z Konstytucją 3 maja.

Świat w pierwszej połowie XIX wieku

<p>4. Rozwój cywilizacji w pierwszej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: parowóz, alfabet Morse'a, maszyna parowa; • wymienia nowe wynalazki techniczne w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: rewolucja i cywilizacja przemysłowa. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa chronologię wydarzeń; • potrafi posługiwać się mapą; • wymienia cechy charakterystyczne cywilizacji przemysłowej; • umieszcza na osi czasu rewolucję przemysłową i wskazuje na mapie państwa z nią związane; • podaje i omawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju przemysłu dla naturalnego środowiska; • wymienia twórców wynalazków w dziedzinie fizyki, chemii. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia procesy przyczynowo-skutkowe; • potrafi korzystać ze źródeł historycznych; • podaje daty i osoby związane z poszczególnymi wynalazkami; • rozumie i potrafi wyjaśnić znaczenie rozwoju rewolucji przemysłowej; • wskazuje na różnice w rozwoju przemysłowym poszczególnych państw Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi ocenić skutki rewolucji przemysłowej.
<p>5. Przemiany społeczne w pierwszej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: urbanizacja, kapitalista, robotnik; • podaje przynajmniej po jednym przykładzie pozytywnych i negatywnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: migracja, bezrobocie, strajk; • podaje przynajmniej po dwa przykłady pozytywnych i negatywnych skutków rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych; • wymienia postulaty 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie źródeł ikonograficznych opisuje sposób podróżowania po Europie w pierwszej połowie XIX w.; 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić, na czym polegała sprzeczność interesów pomiędzy dwoma nowymi warstwami społecznymi: kapitalistami a

	skutków rozwoju przemysłu dla naturalnego środowiska.	przemysłu dla naturalnego środowiska.	konkretnych grup społecznych, np. robotników.	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie różnych źródeł ocenia wpływ rewolucji przemysłowej na poziom życia. 	robotnikami.
Sztuka romantyczna	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i stosuje pojęcie: romantyzm; wymienia cechy sztuki romantycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy i sztuki romantycznej i je opisuje; podaje przykłady malarzy epoki romantyzmu; wymienia przykłady przynajmniej trzech budowli neogotyckich. 	<ul style="list-style-type: none"> umieszcza na osi czasu epokę romantyzmu; opisuje wybrany obraz malarza epoki romantyzmu, wymieniając jego charakterystyczne cechy dla tej epoki; opisuje przykłady budowli neogotyckich w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sztukę romantyzmu z już poznanymi rodzajami sztuki i opisuje różnice; porównuje style architektoniczne na podstawie źródeł ikonograficznych i wyciąga wnioski. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje przykłady budowli neogotyckich w swoim regionie.
6. Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> podaje datę i cel obrad kongresu wiedeńskiego oraz wskazuje na mapie miejsce obrad; wymienia i wskazuje na mapie państwa, do których należał decydujący głos podczas obrad kongresu wiedeńskiego; przedstawia zasady i postanowienia kongresu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i stosuje pojęcia: równowaga sił, legitymizm, Święte Przymierze, restauracja; wskazuje na mapie ziemie przyznane na kongresie Rosji, Prusom i Austrii; wymienia polityków poszczególnych państw, którzy uczestniczyli w kongresie wiedeńskim, i opisuje 	<ul style="list-style-type: none"> umieszcza na osi czasu początek obrad i zakończenie kongresu; wymienia inicjatorów zawarcia Świętego Przymierza, charakteryzuje okoliczności podpisania dokumentu i jego zasady; wymienia i wskazuje na mapie kraje, które na kongresie uzyskały status neutralności, i kraje, które utworzyły 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę polityków poszczególnych państw uczestniczących w kongresie wiedeńskim w jego ostatecznych ustaleniach; analizuje różnorodne źródła historyczne i na ich podstawie wyciąga wnioski. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasadę wieczystej neutralności Szwajcarii; ocenia znaczenie Świętego Przymierza dla nowego ładu w Europie.

	<p>wiedeńskiego, uwzględniając decyzje w sprawie polskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Rzeczpospolitą Krakowską i Wielkie Księstwo Poznańskie. 	<p>ich rolę.</p>	<p>Królestwo Niderlandów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia skuteczność zasad legitymizmu i równowagi sił. 		
<p>7. Europa w pierwszych latach po kongresie wiedeńskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i stosuje pojęcia: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm; wymienia przynajmniej pod dwa główne założenia liberalizmu, konserwatyizmu i socjalizmu; podaje przykłady idei narodowych występujących w Europie w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i stosuje pojęcia: liberalizm gospodarczy, węglarze (karbonariusze); wymienia i charakteryzuje główne założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu; pracując z tekstami źródłowymi, rozpoznaje poszczególne idee występujące w pierwszej połowie XIX w.; podaje cele ruchów narodowych na przykładzie Niemiec i Włoch; wyjaśnia, dlaczego poparcie powstania w Grecji było złamaniem zasady 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu i socjalizmu, wskazując różnice między tymi ideami dotyczące państwa oraz jednostki; wymienia przyczyny i skutki rewolucji lipcowej we Francji; charakteryzuje przebieg wydarzeń związanych z ruchami narodowymi i narodowościowymi w poszczególnych państwach Europy i umieszcza je na osi czasu. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia myślicieli związanych z poszczególnymi ideami społecznymi i opisuje ich rolę w tworzeniu ich doktryny; wymienia zalety monarchii konstytucyjnej; omawia rolę praw politycznych na wybranych przykładach ruchów z pierwszej połowy XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie ruchów narodowych i narodowościowych dla ładu pokongresowego w Europie.

		<p>legitymizmu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady prób łamania porządku pokongresowego. 			
Wiosna Ludów w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: Wiosna Ludów, rewolucja lutowa, parlament frankfurcki; • podaje cele Wiosny Ludów oraz sposoby walki o te cele; • zna postać gen. Józefa Bema. 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje postać historyczną do państwa, a także wymienia w kolejności chronologicznej wydarzenia związane z Wiosną Ludów; • wskazuje na mapie miejsca, gdzie odbyły się główne manifestacje Wiosny Ludów; • wyjaśnia hasło: „Za naszą i Waszą wolność”; • opisuje wydarzenia Wiosny Ludów na terenach należących do Habsburgów; • omawia przyczyny wybuchu powstania na Węgrzech i próby zjednoczenia Włoch; • charakteryzuje przebieg i skutki rewolucji lutowej we 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje zestawienie chronologiczne wydarzeń związanych z Wiosną Ludów i umiejscawia je na osi czasu; • wyjaśnia przyczyny wprowadzenia nazwy Wiosna Ludów dla wydarzeń z lat 1848–1849; • opisuje sytuację polityczną i gospodarczą w państwach europejskich przed wybuchem Wiosny Ludów; • podaje przyczyny niepowodzeń związanych ze zjednoczeniem Niemiec; • opisuje rolę gen. Józefa Bema w wydarzeniach Wiosny Ludów. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę bohaterów wydarzeń Wiosny Ludów w poszczególnych państwach; • analizuje różnorodne źródła historyczne i na ich podstawie wyciąga wnioski; • ocenia udział Polaków w wydarzeniach Wiosny Ludów; • podaje i omawia różnice między przebiegiem Wiosny Ludów w poszczególnych krajach Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przedstawić bilans Wiosny Ludów.

		Francji.			
Świat w połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wojny w Europie w drugiej połowie XIX w.; wyjaśnia i stosuje pojęcia: kolonie, imperium kolonialne, wojna krymska; wymienia i wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii, Rosji, Francji i Holandii; podaje przynajmniej jeden powód rozpadu Świętego Przymierza; wymienia państwa Ameryki Południowej i Środkowej, które uzyskały niepodległość; wymienia przynajmniej po dwie przyczyny i dwa skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych; zna daty: 1854–1856 , 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje chronologicznie wydarzenia związane z wojną krymską; opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych; charakteryzuje rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych i wskazuje na mapie zmiany terytorialne; podaje powody rozpadu Świętego Przymierza; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje skutki wojny krymskiej i jej wpływ na Święte Przymierze; charakteryzuje postać Simona Bolívara i jego rolę w powstaniu niepodległych państw Ameryki Łacińskiej; opisuje doktrynę Jamesa Monroe; wyciąga wnioski na temat pozytywnych i negatywnych skutków polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz kolonizowanych społeczności i państw, podaje podobieństwa i różnice. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje i omawia skutki wprowadzenia doktryny Jamesa Monroe dla Stanów Zjednoczonych i państw europejskich; opisuje i analizuje przyczyny osiągnięcia przez Stany Zjednoczone pozycji mocarstwowej na świecie; w oparciu o materiały źródłowe wyciąga wnioski na temat polityki kolonialnej, ocenia skutki tej polityki. 	

	1861–1865.				
--	------------	--	--	--	--

Ziemie polskie w pierwszej połowie XIX wieku

8. Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: Kongresówka, Królestwo Polskie, Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, konstytucja, opozycja; • wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Rzeczpospolitą Krakowską i Wielkie Księstwo Poznańskie; • wymienia decyzje kongresu wiedeńskiego dotyczące ziem polskich; • wymienia przynajmniej dwie zasady ustroju Królestwa Polskiego; • wymienia przynajmniej po jednym osiągnięciu Królestwa Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: unia personalna, suwerenność, autonomia, Ziemie Zabrane, kaliszanie, opozycja legalna, tajne organizacje, konspiracja, Zagłębie Dąbrowskie, Okręg Staropolski; • charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego i omawia rolę jego poszczególnych organów władzy; • ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie; • wymienia cele polskich organizacji spiskowych działających na terenie Królestwa 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: cenzura, Związek Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne, układ celny, edykt regulacyjny, Bazar; • analizuje na mapie zmiany terytorialne dotyczące ziem polskich w XIX w.; • wymienia i opisuje główne zmiany w gospodarce Królestwa Polskiego; • charakteryzuje cele polskich organizacji spiskowych działających na terenie Królestwa Polskiego i ziem włączonych do Rosji; • porównuje sytuację Polaków w Królestwie Polskim i Wielkim 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wybrane zapisy konstytucji Królestwa Polskiego i na ich podstawie wyciąga wnioski na temat ustroju i suwerenności Królestwa; • porównuje ustrój Królestwa Polskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej i Wielkiego Księstwo Poznańskiego, podaje i omawia podobieństwa i różnice; • opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych w 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi ocenić politykę zaborców wobec Polaków w latach 1815–1830.
---	--	--	---	--	--

	<p>w gospodarce, kulturze i szkolnictwie;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia tajne organizacje opozycyjne działające na ziemiach polskich. 	<p>Polskiego i ziem włączonych do Rosji.</p>	<p>Księstwie Poznańskim;</p> <ul style="list-style-type: none"> zna postaci i wyjaśnia, kim byli: Ksawery Drucki-Lubecki, Hipolit Cegielski, Walerian Łukasiński. 	<p>Królestwie Polskim.</p>	
<p>9. Powstanie listopadowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje pojęcia: powstanie, „noc listopadowa”, detronizacja, konfiskata, zesłanie, rusyfikacja; sytytuje w czasie powstanie listopadowe; zna i daty: 29 listopada 1830 r., 30 stycznia 1831 r.; wymienia przynajmniej jedną przyczynę wybuchu powstania i jeden skutek powstania; przedstawia ogólnie przebieg powstania listopadowego; zna postaci i wyjaśnia, kim byli: Piotr Wysocki, Józef Sowiński, Emilia Plater, Mikołaj I. 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje pojęcia: sprzysiężenie w Szkole Podchorążych, stan wojenny; wymienia przyczyny i skutki wybuchu powstania listopadowego; wyjaśnia, dlaczego sejm zdetronizował Mikołaja I; zna postaci i wyjaśnia, kim byli: Józef Chłopicki, Jan Skrzynecki, Jan Krukowiecki, Henryk Dembiński; charakteryzuje przebieg powstania listopadowego w oparciu o mapę. 	<ul style="list-style-type: none"> umieszcza na osi czasu poszczególne wydarzenia związane z powstaniem listopadowym; charakteryzuje przyczyny wybuchu powstania listopadowego, rozróżnia przyczyny zewnętrzne i wewnętrzne; wskazuje na mapie miejsca bitew powstańczych i wymienia polskich dowódców, którzy kierowali poszczególnymi walkami; wymienia argumenty stron, które brały udział w sporze o przyszłość powstania. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przebieg „nocy listopadowej”, plan bitew pod Grochowem i Ostrołęką; charakteryzuje stosunek państw i narodów Europy do powstania; opisuje skutki powstania listopadowego na ziemiach polskich we wszystkich zaborach; analizuje fragmenty źródeł historycznych i literatury związanej z powstaniem listopadowym i na ich podstawie wyciąga wnioski; opisuje bohaterów powstania listopadowego 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wykazać, jaki wpływ na wybuch powstania listopadowego miała sytuacja międzynarodowa

				i ocenia przywódców powstania.	
10. Wielka Emigracja	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: emigracja, Hotel Lambert, emisariusze; • wymienia główne ośrodki emigracji; • wymienia postacie związane z Wielką Emigracją; • podaje przykłady dzieł powstałych na emigracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: Młoda Europa, Młoda Polska; • wymienia i charakteryzuje postacie związane z Wielką Emigracją; • wskazuje na mapie kierunki i ośrodki emigracji; • charakteryzuje główne ośrodki emigracji i podaje cele, jakie stawiały sobie poszczególne ugrupowania; • na podstawie tekstu źródłowego wymienia przynajmniej dwie tezy programu Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z Wielką Emigracją; • wymienia i opisuje różnice między koncepcjami politycznymi i drogą do niepodległości według Hotelu Lambert, Gromad Ludu Polskiego i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; • omawia na przykładach znaczenie dziedzictwa Wielkiej Emigracji; • rozumie tragizm losów emigranta politycznego; • wyjaśnia, jaką rolę w programach emigracyjnych odgrywała sprawa chłopska. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje fragmenty źródeł historycznych i literatury związanej z Wielką Emigracją i na ich podstawie wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe; • porównuje programy polityczne poszczególnych obozów emigracyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla kultury polskiej.

<p>Powstanie krakowskie i rabacja galicyjska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: powstanie krakowskie, rabacja galicyjska, rzeź galicyjska, internowanie; • podaje daty powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej, a także wskazuje te wydarzenia na mapie; • rozróżnia bezpośrednio i długofalowe następstwa powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej; • podaje, która organizacja przygotowała powstanie w 1846 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i skutki wybuchu powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej; • zna postacie: Ludwika Mierosławskiego, Jakub Szeli, Edwarda Dembowskiego; • charakteryzuje przebieg powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej; • określa, co miało skłonić chłopów do udziału w powstaniu krakowskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z powstaniem krakowskim i rabacją galicyjską; • wymienia i charakteryzuje przyczyny oraz skutki wybuchu powstania krakowskiego i rabacji; • ocenia rolę władz austriackich podczas wydarzeń związanych z powstaniem krakowskim i rabacją. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje fragmenty źródeł historycznych i wskazuje związki przyczynowo-skutkowe między wydarzeniami; • charakteryzuje rolę Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej w powstaniu krakowskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności wcielenia Krakowa i Rzeczypospolitej Krakowskiej do Austrii.
<p>Wiosna Ludów na ziemiach polskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia datę uwłaszczenia chłopów w Galicji i umieszcza ją na osi czasu; • wymienia najważniejsze wydarzenia Wiosny Ludów w zaborach austriackim i pruskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze wydarzenia i postacie Wiosny Ludów w zaborach austriackim i pruskim; • wskazuje na mapie miejsca wydarzeń Wiosny Ludów na ziemiach polskich; • wymienia Polaków, którzy brali udział w wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z Wiosną Ludów na ziemiach polskich; • wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów nie odbyła się w zaborze rosyjskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia udział Polaków w wystąpieniach Wiosny Ludów i jego znaczenie dla sprawy polskiej; • na podstawie analizy różnorodnych źródeł wskazuje związki przyczynowo-skutkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie działalności Polaków dla przebiegu Wiosny Ludów w Europie.

		Wiosny Ludów w państwach europejskich.		wydarzeń Wiosny Ludów na ziemiach polskich.	
11. Kultura na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przynajmniej dwa najważniejsze osiągnięcia z dziedziny kultury w Królestwie Polskim; • wymienia co najmniej trzy miasta na ziemiach polskich, w których działały szkoły wyższe; • wskazuje co najmniej dwa przykłady działań mających na celu ocalenie i utrwalenie kultury narodowej; • wymienia postacie związane z rozwojem kultury na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim (Julian Ursyn Niemcewicz, Stanisław Staszic, Samuel Bogumił Linde, Wojciech Bogusławski, Fryderyk Chopin, Jan 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje i omawia najważniejsze osiągnięcia z dziedziny kultury w Królestwie Polskim; • wymienia i wskazuje na mapie miasta na ziemiach polskich, w których działały szkoły wyższe; • opisuje rolę Wojciecha Bogusławskiego w tworzeniu kultury narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wskazuje na mapie miejsca, gdzie na ziemiach polskich działały towarzystwa naukowe, opisuje ich rolę; • charakteryzuje przykłady działań mających na celu ocalenie i utrwalenie kultury narodowej; • wyjaśnia znaczenie inicjatyw prywatnych i społecznych dla powstania polskich instytucji kulturalnych i naukowych; • wymienia obiekty zaprojektowane przez Antonio Corazziego w Polsce i wskazuje ich charakterystyczne cechy; • charakteryzuje działalność postaci związanych z rozwojem kultury na ziemiach 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu źródłowego omawia rolę Towarzystwa Naukowego Krakowskiego w rozwoju nauki i kultury polskiej; • ocenia rolę takich instytucji jak: Akademia Krakowska i jej Biblioteka, Liceum Krzemienieckie, Biblioteka Raczyńskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie osiągnięć kultury polskiej dla dziedzictwa kulturowego Europy.

	i Jędrzej Śniadeccy, Joachim Lelewel, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Cyprian Kamil Norwid, Aleksander Fredro, Józef Maksymilian Ossoliński).		polskich po kongresie wiedeńskim.		
Świat w latach 1851–1914					
12. Nauka i postęp techniczny w drugiej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wymienić nowe środki transportu i korzyści, jakie przyniosło ich wynalezienie; • potrafi wymienić najważniejsze wynalazki i odkrycia drugiej połowy XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić pojęcie: druga rewolucja przemysłowa; • zna i wyjaśnia pojęcia: monopol, kartel, korporacja, akcje; • przedstawia postać Karola Darwina; • potrafi wymienić wynalazki, które zrewolucjonizowały przekazywanie informacji; • wyjaśnia znaczenie teorii ewolucji dla nauki; • definiuje pozytywizm. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne zastosowania najważniejszych wynalazków i odkryć w drugiej połowie XIX w.; • przedstawia postaci Grahama Bella i Guglielmo Marconiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego dla środowiska naturalnego; • wymienia czynniki, jakie miały wpływ na spadek śmiertelności w XIX w., • potrafi pracować ze źródłami statystycznymi i na ich podstawie wyciągać wnioski. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ odkryć i wynalazków na przemiany społeczne.

<p>13. Zmiany w życiu codziennym w drugiej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia: analfabetyzm, aseptyka, pasteryzacja; potrafi scharakteryzować zmiany w ubiorze. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia postać Ludwika Pasteura; zna datę 1896 r. i przyporządkowuje jej odpowiednie wydarzenie; potrafi scharakteryzować zmiany w odżywianiu, komunikacji i sytuacji zdrowotnej. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia nowe zjawiska kulturowe; wyjaśnia znaczenie kultury masowej; opisuje przemiany obyczajowe; przedstawia postać Georges'a-Eugène'a Haussmana. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zmiany w obyczajowości w drugiej połowie XIX w., potrafi wyjaśnić, z czego te zmiany wynikały. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady źródeł ikonograficznych pokazujących zmiany w życiu codziennym w drugiej połowie XIX w.
<p>Kultura w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku – sztuki plastyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwiska najwybitniejszych malarzy przełomu XIX i XX w.: Paula Cezanne'a, Paula Gauguina, Honoré Daumiera, Vincenta van Gogha, Edwarda Muncha, Pabla Picassa, Umberta Boccioniego, Wasyla Kandinsky'ego. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i rozpoznaje nowe nurty w sztuce; charakteryzuje i rozpoznaje nowe style w architekturze; zna i wyjaśnia pojęcia: realizm, impresjonizm, ekspresjonizm, kubizm, futurizm, abstrakcjonizm. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dzieła najwybitniejszego przedstawiciela architektury drugiej połowy XIX w., Antonio Gaudiego. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi scharakteryzować nowe nurty w sztuce; wskazuje różnice i podobieństwa występujące w nowych nurtach sztuki. 	
<p>14. Demokratyzacja życia politycznego w drugiej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się pojęciami: konstytucja, oktrojowana, republika, monarchia parlamentarna, monarchia konstytucyjna, partia polityczna, syjonizm. 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciami: sufrażystka, emancypacja, anarchizm, chadecja; opisuje systemy ustrojowe państw europejskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w.; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przyczyny i następstwa demokratyzacji życia politycznego; omawia znaczenie ruchów emancypacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany w życiu politycznym społeczeństw europejskich, jakie nastąpiły po Wiośnie Ludów; potrafi przedstawić założenia syjonizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie ruchów emancypacyjnych w XIX w. dla pozycji kobiet we współczesnym świecie.

		<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wymienić, czego domagały się sufrażystki i jakimi metodami o to walczyły; • opisuje, w jaki sposób walczone o poszerzenie prawa wyborczego. 			
15. Ruch robotniczy i socjalistyczny w drugiej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: związki zawodowe, komunizm, encyklika, proletariat. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i omawia pojęcia: Międzynarodówka, marksiści, anarchiści, reformiści; • wymienia założycieli I i II Międzynarodówki; • wskazuje główne przyczyny powstania i rozwoju ruchu socjalistycznego; • wymienia podziały w obrębie ruchu socjalistycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wymienia hasła ruchu socjalistycznego opracowane przez Karola Marksa; • zna i wyjaśnia cel zawiązania I i II Międzynarodówki; • charakteryzuje stanowisko Kościoła katolickiego wobec kwestii robotniczej. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie rozwoju ruchu robotniczego; • charakteryzuje zmiany społeczne i gospodarcze spowodowane rozwojem przemysłu w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ rozwoju ruchu robotniczego na położenie klasy robotniczej.
16. Zjednoczenie Włoch	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie dat: 1859 r., 1860 r., 1861 r., 1866 r., 1870 r.; • wskazuje na mapie Królestwo Włoch. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wymienić polityków włoskich, którzy przyczynili się do zjednoczenia Włoch; • wyjaśnia rolę Piemontu w procesie zjednoczenia Włoch; • przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje proces zjednoczenia Włoch; • wskazuje na mapie etapy zjednoczenia Włoch; • wskazuje wydarzenia polityczne w Europie mające wpływ na zjednoczenie Włoch. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę polityków włoskich: Wiktora Emanuela II, Camillo Cavoura, Giuseppe Garibaldi w procesie zjednoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ zjednoczenia Włoch na sytuację polityczną w Europie.

		dokonania Camillo Cavoura.		Włoch; <ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie zjednoczenia Włoch dla ruchów narodowościowych w Europie. 	
17. Powstanie Austro-Węgier i zjednoczenie Niemiec	<ul style="list-style-type: none"> zna datę 18 stycznia 1871 r. i przyporządkowuje jej odpowiednie wydarzenie; przedstawia postaci: Wilhelma I, Otto von Bismarcka, Franciszka Józefa I; zna pojęcia: autonomia, dwuprzymierze, sojusz trzech cesarzy, Niemiecki Związek Celny. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia cele i wymienia etapy zjednoczenia Niemiec; potrafi wskazać na mapie etapy zjednoczenia Niemiec; wyjaśnia, na czym polegała monarchia dualistyczna; wymienia przyczyny przekształcenia cesarstwa austriackiego w monarchię austro-węgierską; zna daty: 1864 r., 1866 r., 1867 r., 1870 r., 1871 r., i przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje proces zjednoczenia Niemiec; wyjaśnia wpływ Wiosny Ludów na sytuację na Węgrzech i w Austrii; wyjaśnia rolę Prus w procesie jednoczenia Niemiec. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje skutki zjednoczenia Niemiec dla sytuacji politycznej w Europie; dostrzega i wymienia podobieństwa i różnice w procesie jednoczenia Niemiec i Włoch; opisuje system sojuszy niemieckich i ich wpływ na sytuację w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje politykę Cavoura i Garibaldiiego z polityką Bismarcka w okresie jednoczenia Włoch i Niemiec.

<p>18. Świat w rękach Europejczyków - kolonializm</p>	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: kolonializm, ekspansja kolonialna, imperializm, protektorat, dominium; wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje typy kolonii; wyjaśnia i stosuje pojęcie: imperializm europejski; potrafi wymienić kontynenty, na których w drugiej połowie XIX w. istniały kolonie państw europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i pokazuje na mapie tereny znajdujące się w rosyjskiej strefie wpływów; wyjaśnia przyczyny ekspansji kolonialnej państw europejskich; przedstawia skutki ekspansji kolonialnej państw europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej; przedstawia zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ posiadania kolonii na pozycję państw w polityce europejskiej.
<p>19. Nowa potęga – Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Wojna secesyjna</p>	<ul style="list-style-type: none"> zna i posługuje się pojęciami: abolicjoniści, secesja; przedstawia dokonania Abrahama Lincolna; zna i wyjaśnia daty: 1861 r., 1865 r. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dokonania Ulisesa Granta i Roberta Edwarda Lee; omawia rozwój Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w.; przypisuje do okresu 1861–1865 odpowiednie wydarzenia i wyjaśnia je. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych; wyjaśnia, co sprzyjało rozwojowi gospodarczemu Stanów Zjednoczonych. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje ekspansję amerykańską w drugiej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zniesienie niewolnictwa.
<p>Japonia i Rosja na przełomie XIX i XX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: narodnicy, bolszewicy, mienszewicy, Duma Państwowa; przedstawia postacie: Aleksandra III, Włodzimierza Iljicza 	<ul style="list-style-type: none"> przypisuje do daty 22 stycznia 1905 r. odpowiednie wydarzenie i wyjaśnia jego znaczenie; zna i stosuje pojęcia: shogun, kadeci; wymienia czynniki, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym była i jakie cele miała ochrana; wymienia przyczyny i skutki rewolucji 1905 r. w Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje następstwa rewolucji lutowej w Rosji; wyjaśnia, na czym polegał sukces cywilizacyjny Japonii; wyjaśnia 	

	Uljanowa, Mikołaja II.	które zadecydowały o szybkiej modernizacji i uprzemysłowieniu Japonii w drugiej połowie XIX w.;		przyczyny reform w Rosji.	
Ziemie polskie w latach 1851–1914					
20. Królestwo Polskie przed wybuchem powstania styczniowego	<ul style="list-style-type: none"> zna daty : 1851 r., 1858 r., 1862 r.; zna pojęcia: „czerwoni”, „biali”, stan wojenny, rząd cywilny. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przywódców i nazwy organów stojących na czele „czerwonych” i „białych”; przedstawia działalność Aleksandra Wielopolskiego, Andrzeja Zamoyskiego i Jarosława Dąbrowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi omówić rolę Kościoła w walce o zachowanie tożsamości narodowej; wyjaśnia skutki reform posewastopolskich. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje politykę Aleksandra Wielopolskiego wobec Rosji; charakteryzuje dążenia niepodległościowe w latach 60. XIX w.; ocenia wpływ manifestacji patriotycznych na sytuację w Królestwie Polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ polityki rosyjskiej na sytuację w Królestwie Polskim.

<p>21. Powstanie styczniowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje w czasie i przestrzeni powstanie styczniowe; • zna pojęcia: branka, uwłaszczenie; • przedstawia postacie: Mariana Langiewicza, Romualda Traugutta, ks. Stanisława Brzóska. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny, przebieg i charakter powstania styczniowego; • zna datę 22/23 stycznia 1863 r.; • przyporządkowuje odpowiednie wydarzenia do dat: 14/15 stycznia 1863 r. i 2 marca 1864 r.; • przedstawia na mapie zasięg powstania styczniowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać na mapie miejsca zesłań Polaków w XIX w., • wyjaśnia przyczyny i skutki upadku powstania styczniowego; • charakteryzuje działalność Tymczasowego Rządu Narodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstania styczniowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia dyktaturę Romualda Traugutta.
<p>22. Ziemie polskie w ostatnim półwieczu niewoli</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1886 r., 1894 r.; • zna pojęcia : rusyfikacja, germanizacja; 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać na mapie okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim; • wyjaśnia proces germanizacji w zaborze pruskim; • charakteryzuje sytuację w zaborze rosyjskim; • zna i wyjaśnia pojęcia: rugi pruskie, Kulturkampf, Hakata, trójjlojalizm; • przedstawia działalność Aleksandra Świętochowskiego i Agenora Gołuchowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „Prowincja Poznańska”; • wyjaśnia przyczyny zaostrzenia polityki wobec Polaków w zaborach rosyjskim i pruskim; • wyjaśnia, na czym polegała praca organiczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje warunki życia społeczeństwa w trzech zaborach, uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego; • charakteryzuje zmiany w strukturze społeczeństwa polskiego w drugiej połowie XIX w. 	

<p>23. Powstanie polskich ruchów politycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1882 r., 1892 r., 1893 r.; • wyjaśnia skróty: PPS, SDKPiL, PPSD, PSL. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne nurty polityczne powstałe pod zaborami w końcu XIX w.; • zna przyczyny powstania ruchu ludowego na terenie Galicji; • omawia działalność Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa, Romana Dmowskiego, Stanisława Stojałowskiego i Jana Stapińskiego; • zna partie I i II Proletariat. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje stosunek polskich partii politycznych do państw zaborczych; • wyjaśnia przyczyny podziału ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego doszło do powstania ruchu ludowego w Galicji; • wyjaśnia, dlaczego ruchy socjalistyczny i ludowy nie zdobyły dużego wpływu na terenie zaboru pruskiego. 	
<p>Rewolucja 1905–1907 w Królestwie Polskim</p>	<p>– zna daty: 1905 r., 1907 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg wydarzeń w Królestwie Polskim; • zna i wymienia polskie partie polityczne w końcu XIX i na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wyjaśnia najważniejsze konsekwencje wydarzeń z lat 1905–1907 dla Królestwa Polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi opisać stosunek polskich partii politycznych do wydarzeń z 1905 r.; • wyjaśnia, dlaczego doszło do rozłamu w PPS. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ rewolucji w Rosji na wydarzenia w Królestwie Polskim.

<p>24. Kultura i życie codzienne na ziemiach polskich w ostatnim półwieczu niewoli</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia: impresjonizm, symbolizm; • wymienia główne ośrodki kultury na ziemiach polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje warunki rozwoju kultury polskiej w trzech zaborach; • zna i posługuje się pojęciami: pozytywizm, modernizm, impresjonizm, symbolizm; • wymienia nowe kierunki w literaturze polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia najwybitniejszych przedstawicieli literatury: Bolesława Prusa, Elżę Orzeszkową, Henryka Sienkiewicza, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta; • potrafi podać przykłady dzieł przedstawicieli literatury; • wymienia najwybitniejszych przedstawicieli sztuki i podaje przykłady ich dzieł; • wyjaśnia pojęcie „literatura ku pokrzepieniu serc”. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia osiągnięcia w kulturze, sztuce i szkolnictwie; • objaśnia tendencje w sztukach plastycznych i w architekturze; • wyjaśnia, dlaczego kultura i sztuka polska najlepiej rozwijały się w Galicji. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę historii w kształtowaniu kultury narodowej.
<p>Wielka Wojna (1914–1918)</p>					
<p>25. Europa zmierza ku wojnie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1881 r., 1882 r., 1894 r., 1904 r., 1907 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: trójprzymierze, trójporozumienie, wojna błyskawiczna, „kocioł bałkański”; • opisuje wydarzenia na Półwyspie Bałkańskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny wojen bałkańskich oraz ich skutki dla sytuacji w Europie; • potrafi wskazać na mapie państwa, które poszerzyły swoje granice w wyniku konfliktu bałkańskiego; • przedstawia plany wojenne Niemiec przed I wojną światową. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób polityka zagraniczna Niemiec przełomu XIX i XX w. wpłynęła na układ sił w Europie; • wymienia główne przyczyny konfliktów między mocarstwami europejskimi; 	

				<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ wyścigu zbrojeń na sytuację polityczną w Europie. 	
26. Wielka Wojna (1914–1918)	<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 28 czerwca 1914 r., 11 listopada 1918 r.; zna nowe rodzaje broni; wymienia państwa biorące udział w wojnie po stronie państw centralnych i ententy. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wydarzenie z 28 czerwca 1914 r.; zna datę i okoliczności podpisania traktatu w Wersalu; wymienia główne fronty I wojny światowej; zna i posługuje się pojęciami: państwa centralne, system wersalski, wojna pozycyjna, wojna podwodna. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przyczyny wybuchu wojny; omawia charakter działań wojenny i zastosowanie nowych rodzajów broni; opisuje skutki społeczne i gospodarcze wojny; wskazuje na mapie i charakteryzuje działania wojenne głównych frontów I wojny światowej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje działania wojenne z uwzględnieniem nowych środków technicznych; porównuje działania na frontach wschodnim i zachodnim. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia globalny charakter konfliktu zbrojnego.
27. Rewolucja lutowa w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> zna datę 15 marca 1917 r.; zna postać Lenina. 	<ul style="list-style-type: none"> sytuuje w czasie i przestrzeni rewolucję lutową; zna i stosuje pojęcia: okres dwuwładzy, tezy kwietniowe, Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, bolszewicy; przedstawia działalność Lenina. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny wybuchu rewolucji; potrafi ocenić rolę Lenina w przejęciu władzy przez bolszewików. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji; charakteryzuje działalność Rządu Tymczasowego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegała rola Niemiec we wzmocnieniu bolszewików.

<p>28. Rewolucja październikowa i wojna domowa w Rosji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 03 marca 1918 r.; • zna postacie: Ławra Kornułowa, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje w czasie i przestrzeni rewolucję październikową; • zna i stosuje pojęcia: wojna domowa, rewolucja październikowa; • przedstawia zadania WCzeKa. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wybuchu rewolucji; • przedstawia okoliczności wybuchu wojny domowej w Rosji; • przedstawia postanowienia separatystycznego pokoju w Brześciu nad Bugiem. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje następstwa rewolucji rosyjskich dla Rosji i Europy; • wyjaśnia, na czym polegała dyktatura proletariatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ rewolucji rosyjskich na sytuację polityczną w Europie.
<p>29. Sprawa polska na początku I wojny światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia: Legiony Polskie, Legion Puławski, Brygada Strzelców Polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia pierwsze polskie formacje wojskowe; • zna i wyjaśnia okoliczności powstania Legionów Polskich; • przedstawia dokonania Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się pojęciami: koncepcja trialistyczna, bajorczycy; • omawia poglądy dwóch orientacji politycznych w społeczeństwie polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej; • opisuje poglądy zwolenników różnych orientacji politycznych; • wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie dla sprawy polskiej orędzia prezydenta Wilsona.
<p>30. Droga ku niepodległości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 11 listopada 1918 r.; • zna postacie: Mikołaja II, Thomasa Woodrowa Wilsona; • zna pojęcie: legion. 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje polskie formacje wojskowe walczące u boku armii państw centralnych oraz Rosji; • przedstawia działalność Józefa Dowbór-Muśnickiego, Józefa 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi opisać okoliczności wydania Aktu 5 listopada; • wyjaśnia znaczenie Aktu 5 listopada dla sprawy polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wysiłek zbrojny Polaków na frontach I wojny światowej; • wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do przekazania władzy Piłsudskiemu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaki wpływ na sprawę polską miały rozstrzygnięcia na frontach I wojny światowej.

		Hallera i Ignacego Paderewskiego; <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: Polskie Siły Zbrojne, Komitet Narodowy Polski, Rada Regencyjna, Błękitna Armia.			
--	--	---	--	--	--